

УДК 658.14/07:336

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Біломістний Олексій Миколайович,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Харківського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ);
e-mail: belomest_alex@mail.ru

Біломістна Ірина Іванівна,
доцент, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Харківського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ);
e-mail: belomest_alex@mail.ru

Анотація. Проаналізовано визначення таких понять, як «фінансова безпека» і «фінансовий механізм». Побудовано механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства і дано визначення цьому поняттю. Основною метою механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств є дотримання стійкого та ефективного функціонування підприємства як у поточному періоді, так і в перспективі та досягнення поставлених завдань: забезпечення фінансової стабільності, підвищення ділової активності, досягнення високої конкурентоздатності, організація захищеності фінансових інтересів підприємства, а також підвищення ринкової вартості підприємства.

Ключові слова: механізм, фінансова безпека, підприємство, механізм забезпечення фінансової безпеки, кластер.
Формул: 0; рис.: 2; табл.: 1; бібл.: 14.

Mechanism of Ensuring Financial Security of the Enterprise

Bilomistnyi Oleksii,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Finances and Financial and Economic Safety,
Kharkiv Institute of Banking
of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (city of Kyiv);
e-mail: belomest_alex@mail.ru

Bilomistna Iryna,
Ph. D. in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Finances and Financial and Economic Safety,
Kharkiv Institute of Banking
of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (city of Kyiv);
e-mail: belomest_alex@mail.ru

Abstract. The article analyzes the definition of concepts such as the financial mechanism and financial security. Financial security is an integral part of the economic system that promotes sustainable social and economic development, to provide financial resources of the national economy, enterprises, organizations and institutions of regions, industries and sectors. In modern conditions the integration of Ukraine into the world economic environment and significant financial instability efficient business management involves developing effective mechanisms to ensure a sufficient level of its economic security. Built mechanism to ensure the financial security of the company and defines this concept. The main purpose of the mechanism to ensure the financial security companies is compliance with sustainable and efficient operation of the business in both the current period and in the future and achieve its objectives: to ensure financial stability, increased business activity, achieve high competitiveness, protection of the financial interests of the organization as well as increasing the company market value company.

Keywords: mechanism, financial security, enterprise, mechanism of ensuring the financial security, cluster.
Formulas: 1; fig.: 2; tabl.: 1; bibl.: 14.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Беломестный Алексей Николаевич,
доцент, кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Харьковского института банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины (г. Киев);
e-mail: belomest_alex@mail.ru

Беломестная Ирина Ивановна,
доцент, кандидат экономических наук,
доцент кафедры финансов и финансово-экономической безопасности
Харьковского института банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины (г. Киев);
e-mail: belomest_alex@mail.ru

Аннотация. Проанализированы определения таких понятий, как «финансовый механизм» и «финансовая безопасность». Построен механизм обеспечения финансовой безопасности компании и дано определения этого понятия. Основной целью механизма обеспечения финансовой безопасности предприятий является соблюдение устойчивого и эффективного функционирования предприятия как в текущем периоде, так и в перспективе и достижение поставленных задач: обеспечение финансовой стабильности, повышение деловой активности, достижения высокой конкурентоспособности, организация защищенности финансовых интересов предприятия, а также повышение рыночной стоимости предприятия.

Ключевые слова: механизм, финансовая безопасность, предприятие, механизм обеспечения финансовой безопасности, кластер.

Формул: 0; рис.: 2; табл.: 1; библи.: 14.

Вступ. В умовах розвитку кризових явищ в економіці, що характеризуються значним коливанням факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ функціонування підприємств, зростанням рівня загроз їхнім фінансовим інтересам з боку окремих суб'єктів господарювання, підвищенням рівня фінансових ризиків, однією з актуальних проблем сьогодення є забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Фінансова безпека є невід'ємною частиною економічної системи, що сприяє сталому соціальному та економічному розвитку забезпечувати фінансовими ресурсами національне господарство, підприємства, організації та установи регіонів, галузей та секторів економіки.

У сучасних умовах інтеграції економіки України у світовий економічний простір і значної фінансової нестабільності ефективно управління підприємством передбачає розроблення дієвих механізмів забезпечення достатнього рівня його економічної безпеки.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Дослідженню проблем фінансової безпеки підприємств, зокрема, приділяли свою увагу такі вчені-економісти, як: К. Горачева [1], О. Гриценко [7], Ф. Журавка [5], А. Кириченко, Ю. Ким [4], Т. Кузенко [2], В. Мунтіян, [3], Р. Папехін [8], Ю. Петренко [10], О. Пластун [11], Н. Пойда-Носик [9] та інші.

Аналіз наукових досліджень цих авторів дозволив установити, що на нинішній день у фінансово-економічній літературі не приділяється достатньої уваги визначенню поняття «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства», не з'ясовано підходів до здійснення цього процесу; не визначено складових механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є визначення теоретичних основ механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Для досягнення мети поставлено і вирішено такі завдання:

- визначити сутність і зміст поняття «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства»;
- проаналізувати підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства»;
- побудувати механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Результати дослідження. Фінансова безпека підприємства є універсальною категорією, яка відображає стан захищеності від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також здатність швидко реагувати на загрози, ліквідувати або протидіяти їм, забезпечуючи при цьому стабільну захищеність пріоритетних фінансових інтересів, стабілізацію діяльності і динамічний розвиток підприємства.

Об'єктивно наявні для кожного підприємства завдання забезпечення стабільності функціонування і досягнення головних цілей своєї діяльності зумовлюють створення дієвого механізму для забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Серед науковців існують різні тлумачення поняття «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства», але найчастіше трапляється визначення «механізм забезпечення економічної безпеки підприємства».

Для того, щоб дати більш точне і повне визначення поняття «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства», треба розглянути сутність понять «фінансова безпека» і «механізм». По перше, розглянемо сутність поняття «фінансова безпека» (табл. 1).

Таблиця 1

Систематизація науково-методичних підходів до поняття «фінансова безпека»

Автор	Визначення
Підхід, у межах якого фінансова безпека розглядається як певний стан	
К. Горачева [1]	Фінансова безпека – це такий фінансовий стан, що характеризується: <i>по-перше</i> , збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством; <i>по-друге</i> , стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз; <i>по-третє</i> , здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей і завдань достатнім обсягом фінансових ресурсів; <i>по-четверте</i> , забезпечувати розвиток всієї фінансової системи.
Т. Б. Кузенко [2]	Стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що перебуває в межах своїх граничних значень.
В. Мунтян [3]	Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, відображеного в оптимальних значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості правління, використання основних та обігових фондів підприємства, структури його капіталу, норм дивідендних виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку.
А. Кириченко, Ю. Ким [4]	Финансовую безопасность как финансовое положение и финансовую стабильность предприятия нормальное эффективное развитие его деятельности.
Ф. О. Журавка [5]	Фінансова безпека суб'єкта підприємництва відображає стан його захищеності, виражений через показник рівня його фінансового стану.
І. І. Біломістна [6]	Фінансова безпека підприємства – це стан, який характеризується фінансовою рівновагою, стабільністю, платоспроможністю і ліквідністю підприємства, який досягається шляхом застосування окремих заходів, важелів, інструментів, що дає змогу вчасно ідентифікувати зовнішні і внутрішні загрози діяльності підприємства та своєчасно на них відреагувати.
Підхід, у межах якого фінансова безпека розглядається щодо здатності забезпечення безпеки	
О. І. Гриценко [7]	Головна мета фінансової безпеки – гарантувати найбільш ефективне використання ресурсів підприємства для забезпечення стабільного функціонування та динамічного розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам.
Р. С. Папехін [8]	Здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і погрозам, що прагнуть завдати фінансової шкоди.
Н. Н. Пройда-Носик [9]	Складний багаторівневий процес забезпечення захищеності суб'єкта від негайного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз та формування його фінансової рівноваги в поточній і стратегічній перспективі.
Підхід, у межах якого фінансова безпека розглядається як незалежна категорія	
Ю. М. Петренко [10]	Фінансова безпека на рівні підприємства виступає одночасно як незалежна від фінансово-кредитної сфери держави категорія, а з другого боку – як інтегрована в неї підсистема.
Підхід, у межах якого фінансова безпека розглядається як механізм	
О. Л. Пластун [11]	Фінансова безпека – це певний механізм, за допомогою якого досягається стабільний розвиток господарського суб'єкта і забезпечується ефективність його діяльності шляхом використання різних фінансових важелів, методів тощо.

Наведена в *табл. 1* систематизація науково-методичних підходів дала можливість виділити три підходи до поняття «фінансова безпека» за різними ознаками.

Найбільше авторів [1–6] схилиються до розуміння поняття «фінансова безпека» як підходу, у межах якого фінансову безпеку розглядають щодо певного стану, який характеризується: фінансовою рівновагою, стабільністю, платоспроможністю і ліквідністю підприємства, ефективністю використання інформаційних і корпоративних ресурсів, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, а також стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Автори [7–9] вважають, що фінансова безпека – це здатність забезпечення захищеності суб'єкта від впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, протидія існуючим і виникаючим небезпекам для забезпечення стабільного функціонування та динамічного розвитку підприємства.

Ю. М. Петренко [10] розглядає фінансову безпеку як незалежну категорію, з одного боку, а з другого – як інтегровану у фінансово-кредитну сферу держави підсистему.

О. Л. Пластун [11] виділяє підхід, у межах якого фінансова безпека розглядається як певний механізм,

за допомогою якого досягається стабільний розвиток господарського суб'єкта і забезпечується ефективність його діяльності.

По друге, розглянемо сутність поняття «механізм». У словнику С. І. Ожегова надається класичні значення слова «механізм»: «1. Внутрішній устрій (система ланок) машини, приладу, апарату, що приводить їх в дію. 2. Система, пристрій, що визначає порядок якого-небудь виду діяльності. 3. Послідовність станів, процесів, що визначають собою якусь дію, явище» [12].

Механізм з погляду економіки може бути представлений як основна частина господарського механізму підприємства, що включає економічні методи, способи, форми та інструменти впливу на економічні відносини і процеси [13, с. 292]. Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовський, О. Б. Стародубцева під економічним механізмом розуміють «сукупність методів і засобів впливу на економічні процеси, їх регулювання» [14, с. 355].

На основі проведених досліджень понять «фінансова безпека» і «механізм» можна дати визначення економічній категорії «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства» (*рис. 1*).

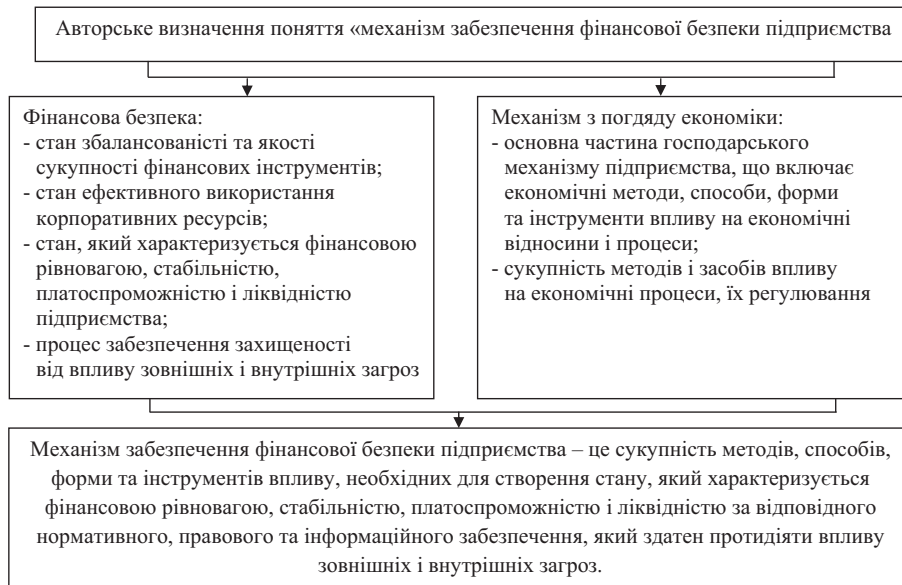

Рис. 1. Особливості розуміння сутності економічної категорії «механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства»

Примітка. Авторська розробка.

Під механізмом забезпечення фінансової безпеки підприємства слід розуміти сукупність засобів і методів, а також систему організації їх використання з метою забезпечення захисту фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз як у поточній ситуації, так і в перспективі.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства повинен формуватися через систему управління фінансовими відносинами шляхом використання інтересів підприємства, принципів, фінансових важелів, інструментів, фінансових методів та інформаційно-аналітичного забезпечення (рис. 2).

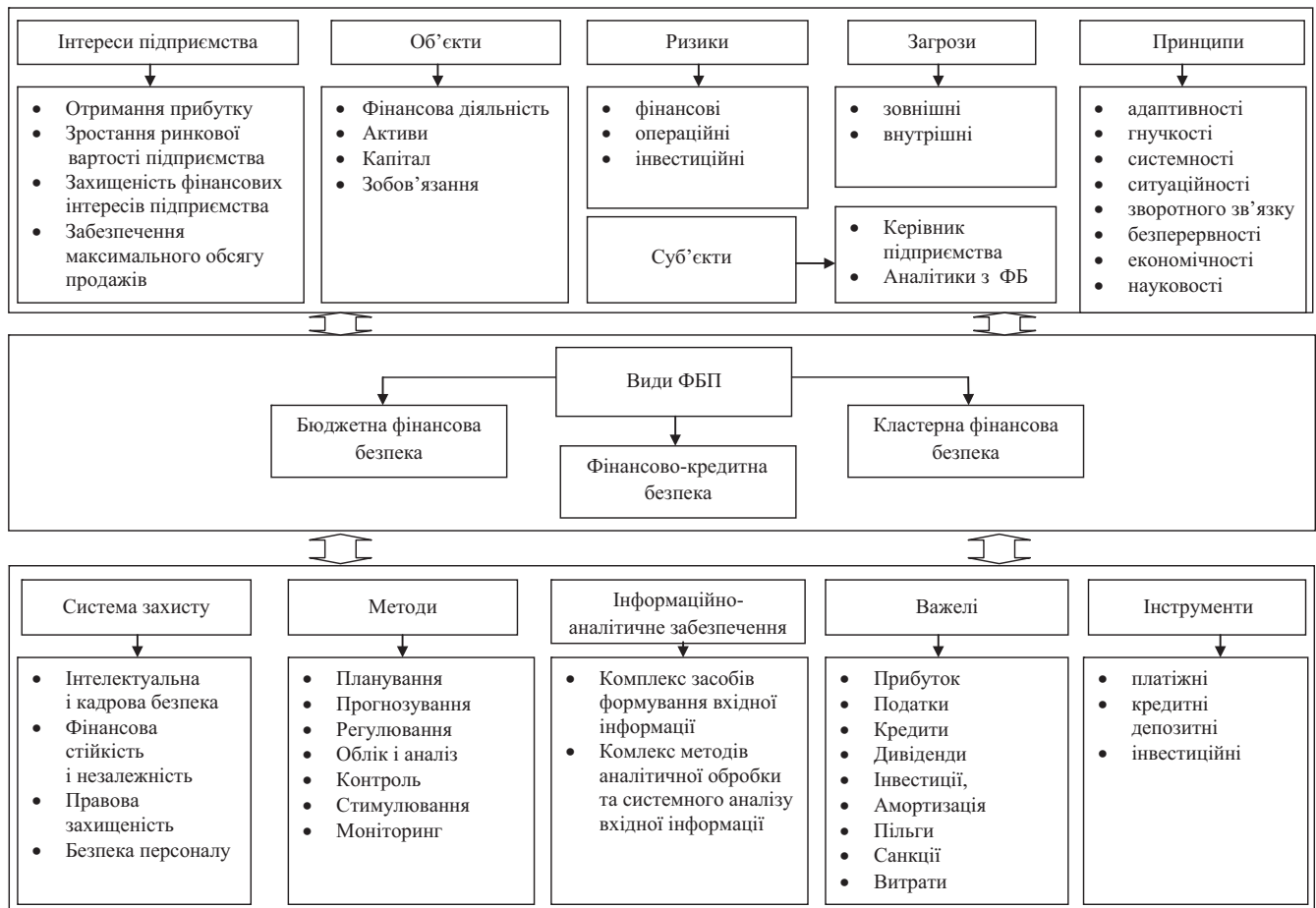

Рис. 2. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства

Наведена структура механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства складається з трьох блоків.

До першого блоку можна віднести набір елементів, який є незмінним для кожного суб'єкта підприємницької діяльності, а саме: інтереси підприємства, суб'єкти, об'єкти, принципи, ризики і загрози.

До другого блоку відносять види фінансової безпеки підприємства. Бюджетна фінансова безпека виступає як важливий фактор соціально-економічного розвитку підприємства, являє собою взаємовідносини з бюджетом, регулює питання взаємовідносин підприємства з бюджетом із приводу сплати податків і зборів, отримання бюджетних кредитів і бюджетного фінансування, відшкодування податку на додану вартість, отримання податкового кредиту. Критеріями проблемного стану фінансової безпеки тут є порушення платіжної дисципліни, зростання дебіторської чи кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, збільшення податкового навантаження. Фінансово-кредитна складова регулює відносини, що виникають при готівкових і безготівкових розрахунках. Такими можуть виступати: кредити під операційну діяльність, виплата заробітної плати працівникам, розрахунки з постачальниками і отримання грошових коштів від покупців продукції та послуг тощо.

Основними критеріями зниження фінансової безпеки тут можуть бути порушення платіжної дисципліни контрагентів, своєчасні заходи з перегляду умов продажу готової продукції; аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невиконаних, щодо інкасації, товарів; зменшення дебіторської заборгованості на суму безнадійних боргів; визначення конкретних розмірів знижок за дострокової оплати; оцінки можливості використання факторингу.

Ще одним елементом цього блоку є кластерна складова фінансової безпеки підприємства. Сутність економічного кластера передбачає договірні відносини між окремими суб'єктами господарювання достатньо стійкі, тобто мають довгостроковий характер. Суб'єкти господарювання, які ввійшли до складу економічного кластера, обслуговують певний сектор ринку, націлені на споживачів продукції конкретної території. Спорідненість кластерної інфраструктури, сприятливі умови для обміну технологіями, новими ідеями, єдиний ринок робочої сили, низькі бар'єри між суб'єктами господарювання дозволяють отримати переваги над іншими учасниками ринку. Участь у таких об'єднаннях стає для її учасників важливим

фактором збереження конкурентоспроможності. Серед суб'єктів господарювання, які ввійшли до складу економічного кластера, формується система взаємовигідних домовленостей у рамках установлених державою пріоритетів і правил. Але в рамках об'єднаного загального кола завдань у межах регіону кожен з учасників вирішує свої характерні завдання, які визначаються їхніми статутом, програмами розвитку, нормативними документами.

У сучасних умовах господарювання кластеризація є тією формою внутрішньої інтеграції та кооперації, що може забезпечити стійку господарську і фінансову діяльність суб'єктам господарювання, які беруть участь у роботі кластера, та синергетичний ефект взаємозв'язків суб'єктів господарювання і банків. Крім того, учасники кластера здійснюють інвестиції у спеціалізовані технології, інфраструктуру, підготовку кадрів, що призводить до збільшення розміру кластера, виникнення нових суб'єктів господарювання. Що, у свою чергу, призводить до виникнення великих фінансових потоків, які пов'язані з капіталовкладеннями учасників кластера.

Організація економіки на основі кластерної моделі забезпечує підвищення конкурентоспроможності та активізацію інноваційних процесів на підприємствах – учасниках кластера. Такі підприємства, завдяки участі у кластерах, отримують низку додаткових конкурентних переваг.

Висновки. У статті досліджено теоретичні основи механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Основні висновки і рекомендації полягають ось у чому.

Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства – це сукупність методів, способів, форми та інструментів впливу, необхідних для створення стану, який характеризується фінансовою рівновагою, стабільністю, платоспроможністю і ліквідністю за відповідного нормативного, правового та інформаційного забезпечення, який здатен протидіяти впливу зовнішніх і внутрішніх загроз.

Таким чином, основною метою механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств є дотримання стійкого та ефективного функціонування підприємства як у поточному періоді, так і в перспективі та досягнення поставлених завдань: забезпечення фінансової стабільності, підвищення ділової активності, досягнення високої конкурентоздатності, організація захищеності фінансових інтересів підприємства, а також підвищення ринкової вартості підприємства.

Список використаної літератури

1. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / К. С. Горячева. – К. : НАУ, 2006. – 17 с.
2. Кузенко Т. Б. Управление финансовой безопасностью / Т. Б. Кузенко // Бизнесинформ. – 2007. – № 12 (1). – С. 27–29.
3. Мунтян В. І. Економічна безпека України / В. І. Мунтян. – К. : КВІЦ, 1999. – 464 с.
4. Кириченко О. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства / О. Кириченко, Ю. Кім // Економіка та держава. – 2009. – № 1. – 238 с. – (С. 84).
5. Журавка Ф. О. Сутність і роль фінансової безпеки суб'єкта підприємництва в контексті забезпечення його економічної безпеки / Ф. О. Журавка, Л. А. Могиліна // Проблеми і перспективи розвитку

- банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2012. – Вип. 35. – С. 16–24.
6. Біломістна І. І. Особливості формування теоретичних підходів до визначення фінансової безпеки підприємства як економічної категорії / І. І. Біломістна, О. В. Олійник // Економічні науки : зб. наук. пр. / Луцький національний технічний університет ; редкол. : відп. ред. д-р екон. наук, проф. З. В. Герасимчук. – Луцьк, 2013. – Вип. 10 (37). – Ч. 1. – С. 31–40. – (Серія «Облік і фінанси»).
 7. Гриценко О. І. Забезпечення фінансової безпеки діяльності кредитних спілок / О. І. Гриценко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2010. – № 2. – С. 35–42.
 8. Основные направления повышения эффективности экономики, управления и качества подготовки специалистов : сб. ст. III Междунар. науч.-практ. конф. / Р. С. Папехин. – Пенза, 2005.
 9. Пойда-Носик Н. Н. Сутність фінансової безпеки суб'єктів підприємництва та її роль в забезпеченні національної економічної безпеки / Н. Н. Пойда-Носик // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 340–342.
 10. Петренко Ю. М. Проблеми розвитку механізму управління фінансовою безпекою підприємства / Ю. М. Петренко, О. М. Ващенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12–13 листопада 2009 р.) : у 2-х т. / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2009. – Т. 2. – С. 49–51.
 11. Пластун О. Л. Фінансова безпека господарських суб'єктів як ефективний засіб попередження банкрутства / О. Л. Пластун // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – № 2 (21). – С. 57–60.
 12. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка : 72 500 слов и 7 500 фразеологических выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова ; Рос. АН. Ин-т рус. яз. ; Рос. фонд культуры. – М. : Азъ, 1992. – 955 с.
 13. Ільницька Г. Я. Формування фінансово-економічного механізму управління підприємством / Г. Я. Ільницька // Науковий вісник / Український державний лісотехнічний університет. – 2004. – Вип. 14.7. – С. 291–294.
 14. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг. – М. : ИНФРА-М, 2007. – 495 с.

References

1. Goriachieva, K. S. (2006). Financial security mechanism of the company (PhD Thesis). Kyiv, Ukraine (in Ukr.)
2. Kuzenko, T. P. (2007). Upravleniye finansovoi bezopasnostyu. Biznes inform (Business inform), 12(1), 27–29 (in Russ.)
3. Muntiyani, V. I. (1999). Economic safety of Ukraine. Kyiv: KVIC (in Ukr.)
4. Kyrychenko, O., Kim, Yu. (2009). Vplyv inflatsiynnykh procesiv na finansovu bezpeku pidpryemstva. Ekonomika ta derzhava (Economy and the state), 1, 84 (in Ukr.)
5. Zhurafka, F. O. (2006). Sutnist i rol finansovoi bezpeky subiekta pidpryemnytstva v konteksti zabezpechennia yogo ekonomichnoi bezpeky. Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy: zb. nauk. prats. (Problems and prospects of Ukrainian banking system: proceedings), 35, 16–24 (in Ukr.)
6. Bilomistna, I. I., Oliinyk, O. V. (2013). Osoblyvosti formuvannia teoretichnykh pidkhodiv do vyznachennia finansovoi bezpeky pidpryemstva yak ekonomichnoi kategorii. Ekonomichni nauky. Seriia "Oblik i finansy". Zbirnyk naukovykh prats. (Economic Science, Accounting and Finance Edition. Proceedings), 10(37), P. 1, 31–40 (in Ukr.)
7. Grytsenko, O. I. (2010). Zabezpechennia finansovoi bezpeky diialnosti kredytnykh spilok. Visnyk Sums'koho natsionalnogo agrarnogo universytetu (Herald of Sumy National Agrarian University), 2, 35–42 (in Ukr.)
8. Papekhin, S. S. (2005). Osnovnye napravleniia povysheniia effektivnosti ekonomiki, upravleniia i kachestva podgotovki spetsialistov. Sb. st. Tretyei Mezhd. nauch.-praktich. konf. (Proceedings of the III International scientific and practical conference) (in Russ.)
9. Poyda-Nosyk, N. N. (2011). Sutnist finansovoyi bezpeky subyektiv pidpryemnyzrva ta yii rol v zabezpechenni natsionalnoi ekonomichnoi bezpeky. Visnyk ZhDTU (Herald of Zhytomyr State Technological University), 1 (55), 340–342 (in Ukr.)
10. Petrenko, Yu. M., Vashchenko, O. M. (2009). Problemy rozvytku mekhanizmu upravlinnia finansovoyu bezpekoju pidpryemstva. Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy: zbirnyk tez dopovidei XII Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii (Problems and prospects of Ukrainian banking system development: Proceedings of the XII All-Ukrainian scientific and practical conference), 2, 49–51 (in Ukr.)
11. Plastun, O. L. (2006). Finansova bezpeka gospodarstvykh subyektiv yak efektybnyi zasib poperedzhennia bankrutstva. Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy (Herald of the Ukrainian academy of banking), 2 (21), 57–60 (in Ukr.)
12. Ozhegov, S. I., Shvedova, N. Yu. (1992). Explanatory Dictionary of the Russian language: 72500 terms and 7500 collocations. Moscow: Az (in Russ.)
13. Ilynytska, G. Ya. (2004). Formuvannia finansovo-ekonomichnogo mekhanizmu upravlinnia pidpryemstvom. Naukovyi visnyk. Ukrayinskyi derzhavnyi lisotekhnichnyi universytet. Zbirnyk naukovykh prats (Scientific herald. Ukrainian State University of Forestry and Wood Technology. Proceedings), 14.7, 291–294 (in Ukr.)
14. Raizberg, B. A. (2007). Modern economic dictionary. Moscow: INFRA-M (in Russ.)